

O NOUĂ AȘEZARE PALEOLITICĂ PE VALEA BISTRITEI

de CONSTANTIN SCORPAN

În toamna anului 1963 s-au efectuat lucrări pentru construirea unui drum care, pe marginea de sud a lacului de acumulare al hidrocentralei de la Bitca Doamnei, trebuia să lege orașul Piatra Neamț de anexa Doamna. Acest drum trece pe la baza masivului Cernegura, pe latura sa de nord-vest.

Cu ocazia acestor săpături au ieșit la lumină și au fost strinse întâmplător câteva piese de silex, dintre care două tipice. Această descoperire a fost semnalată Muzeului arheologic din Piatra Neamț.

Cercetările efectuate la fața locului ne-au dus la concluzia că piesele respective, împreună cu altele descoperite de noi ulterior, fuseseră aduse de apele de ploaie sau de cele provenite de la topirea zăpezilor de pe muntele Cernegura. Urmind calea acestor ape de scurgere, am ajuns la o altitudine de aproximativ 400 m față de apele Bistriței, într-un loc propice unei așezări omenești din epoca paleolitică, numit *Poiana Cireșului*. În partea de nord a acestei poieni, în apropierea pantei ce coboară spre Bistrița, se află un mameion orientat est-vest, care formează în partea sa superioară un adevărat platou, avînd o suprafață de aproximativ 700 m². Descoperirea, în urma unor cercetări amănunțite, a cîtorva piese de silex, a determinat efectuarea unui sondaj arheologic. Conducerea și îndrumarea acestor cercetări a aparținut prof. C. S. Nicolăescu-Plopșor.

Sondajul de la Poiana Cireșului a cuprins o suprafață de 15 m² (o secțiune de 1,50 m × 10 m), adîncimea variînd între 0,90 m și 1,40 m.

Situația stratigrafică se prezintă în felul următor:

- strat cenușiu-vegetal (grosime de 5 cm, între 0 m — 0,05 m);
- strat argilos, galben-brun, poros, cu granulații mari și desprinderi prismatice (grosime de 40—45 cm, între 0,05 m — 0,50 m);
- strat argilos dens, compact, brun-roșcat (grosime de 25—35 cm, între 0,50 m — 0,89 m);
- strat de lut-nisipos, cu granulații fine, numeroase, concrețiuni calcaroase (bobițe, vinișoare, păpuși de calcar), cu aspect de pseudomicelian (grosime de 30—40 cm, între 0,89 m — 1,20 m).

Din sondajul efectuat, a rezultat un total de 2 162 piese litice. Dintre acestea un număr de 913 reprezintă piese tipice și un număr de 1249 piese atipice. Acestea din urmă sînt constituite în majoritate din așchii și spărturi de la decorticare și prelucrare.

Pieseile tipice se împart pe tipuri de unelte după cum urmează:

— Lame (neretușate)	624
— Lame cu retușe de folosire	49
— Lame cu retușe oblice	40
— Virfuri de lame retușate	12
— Lame trunchiate	6
— Gratoare, total	64

Dintre acestea:

— Gratoare pe virf de lamă lungă	9
— Gratoare pe virf de lamă scurtă	11
— Gealături	3
— Gratoare nucleiforme	6
— Gratoare duble	1
— Gratoare convexe	10
— Gratoare concave	3
— Gratoare drepte	1
— Gratoare înalte	1
— Gratoare pe așchie	19
— Nuclee, total	42

Din care:

— Nuclee atipice	25
— Nuclee conice	8
— Nuclee prismatice	9
— Lame „à bord abattu“	17
— Virfuri „la gravette“	6
— Virfuri retușate pe ambele laturi	2
— Lame cu „encoche“	6
— Burine	54

Din care:

— Burine „à la l'angle“	18
— Burine „Busqué“	6
— Burine mediane	27
— Burine duble	3
— „Perçoire“	1

Există și piese combinate: lame retușate pe o latură și cu encoche pe alta, gratoar-nucleu, burin-gratoar, lamă retușată cu gratoar la capăt, lamă retușată cu burin, burine combinate (median plus busqué, median plus à l'angle).

Materia primă din care au fost confecționate uneltele paleolitice de la Poiana Cireșului este variată. Predomină însă materia primă locală: menilitul oligocen, gresia silicioasă (de Tarcău), șistul negru (de Audia). În procent mai redus se folosește și silexul cretacic de Prut sau silexul hidrotermal (transilvănean).

Analiza tipologică a pieselor litice de la Poiana Cireșului permite datarea acestei așezări în *aurignacianul superior răsăritean*.

În timpul săpăturii, piesele de silex, unele tipice, au apărut încă din stratul vegetal. Imediat sub acest prim strat materialul litic apare din abundență până la nivelul stratului nisipos, pseudomicelian. Nu am putut sesiza vreun strat despărțitor, steril. De asemenea, cu toată atenția acordată, nu am putut sesiza nici o deosebire din punct de vedere tipologic între materialul diferitelor straturi, tipurile de unelte descoperite la suprafață aflându-se și în ultimul strat. Am ajuns astfel la concluzia că avem de-a face cu un singur orizont cultural.

Din punctul de vedere al densității, cantitatea cea mai mare a materialului litic se afla în partea de est a secțiunii (careurile 8, 9 și 10). Am mai observat că în stratul nisipos-calcaros cantitatea materialului arheologic scade și că majoritatea pieselor de silex macrolitice s-au găsit mai ales între 0 m — 0,50 m. Observăm că microlitele predomină. Astfel raportul între piesele *tipice* microlitice și cele macrolitice este de 26/1, iar între cele microlitice și cele mijlocii raportul este de 2/1 în favoarea primelor.

În timpul săpăturilor s-au mai descoperit urme numeroase de foc (căr-buni) și foarte multe oase de animale, în stare proastă de conservare.

Faptul că s-a descoperit o cantitate atât de mare de piese pe o suprafață săpată relativ restrinsă și faptul că resturile de prelucrare ca și silexurile cu început de prelucrare sînt numeroase, ne-au făcut să presupunem că în așezarea paleolitică de la Poiana Cireșului se confecționau unelte nu numai pentru nevoile proprii dar și, foarte probabil, pentru schimb, mai ales că, din punct de vedere geografic, Poiana Cireșului făcea legătura, de-a lungul văii Bistriței, între grupul de așezări paleolitice contemporane de la Bicaz cu cele din regiunea de dealuri subcarpatice (Buda).

UN NOUVEL ÉTABLISSEMENT PALÉOLITHIQUE À LA VALLÉE DE BISTRITA

RÉSUMÉ

Pendant l'année 1963, l'auteur a réalisé des fouilles archéologiques dans l'établissement paléolithique de Poiana Cireșului (Piatra Neamț). Sur les 15 m² fouillés ont été trouvées des traces de feu, des os d'animaux et de nombreux outils en pierre (approximativement 2 162). Les outils sont confectionnés en roche locale; les microlithes sont en prépondérance. Toutes les 3 couches constituent un seul horizon culturel — *l'aurignacien supérieur de l'Est*.

LÉGENDE DES FIGURES

- Fig. 1 — 1, lame retouchée abrupte sur les deux côtés; 2, lames retouchées; 3, 4, 5, 6, 7, bouts microlithiques à „la Gravette“; 8, lame avec un côté abrupte taillé; 9, 10, 11, 12, lames microlithiques; 13, bout retouché sur les deux côtés; 14, 15, 16, 18, grattoirs; 17, 19, grattoirs combinés avec des burins; 20, 21, 22, 23, 24, 25, burins; 26, lame avec ébauche d'encoche.
- Fig. 2 — 27, 30, copeaux retouchés; 28, lame avec d'encoche; 29, 32, lames avec des retouchées d'emploi; 31, perçoir; 33, grattoir sur lame tronquée; 34, noyau microlithique; 35, rabot; 36, lame avec côté taillé.

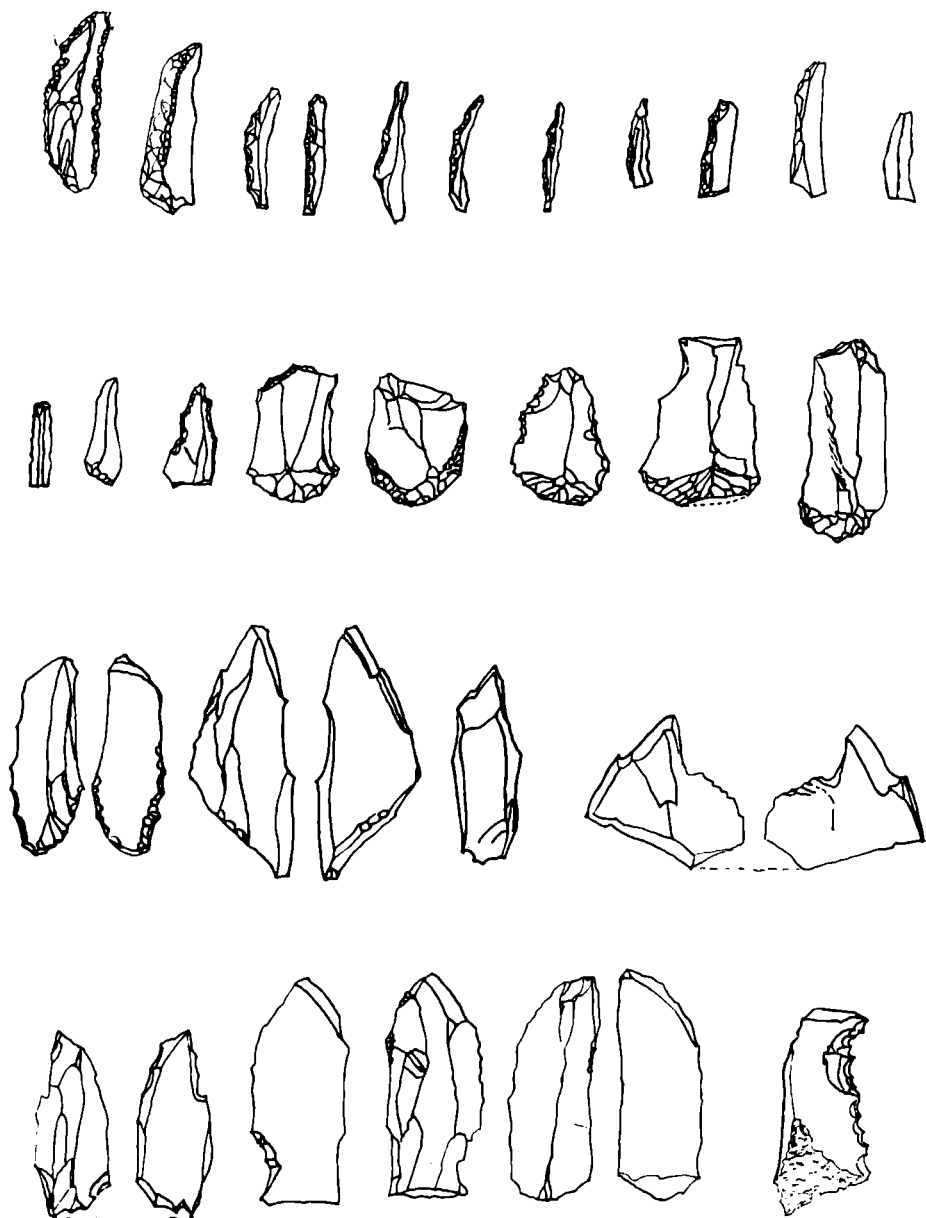

Fig. 1. — 1 — lamă retușată abrupt pe ambele laturi; 2 — lamă cu retușe; 3, 4, 5, 6, 7 — vîrfuri microlitice „la Gravette”; 8 — lamă cu latura teșită abrupt; 9, 10, 11, 12 — lame microlitice; 13 — vîrf retușat pe ambele laturi; 14, 15, 16, 18 — gratoare; 17, 19 — gratoare combinate cu burine; 20, 21, 22, 23, 24, 25 — burine; 26 — lamă cu început de „encoche”.

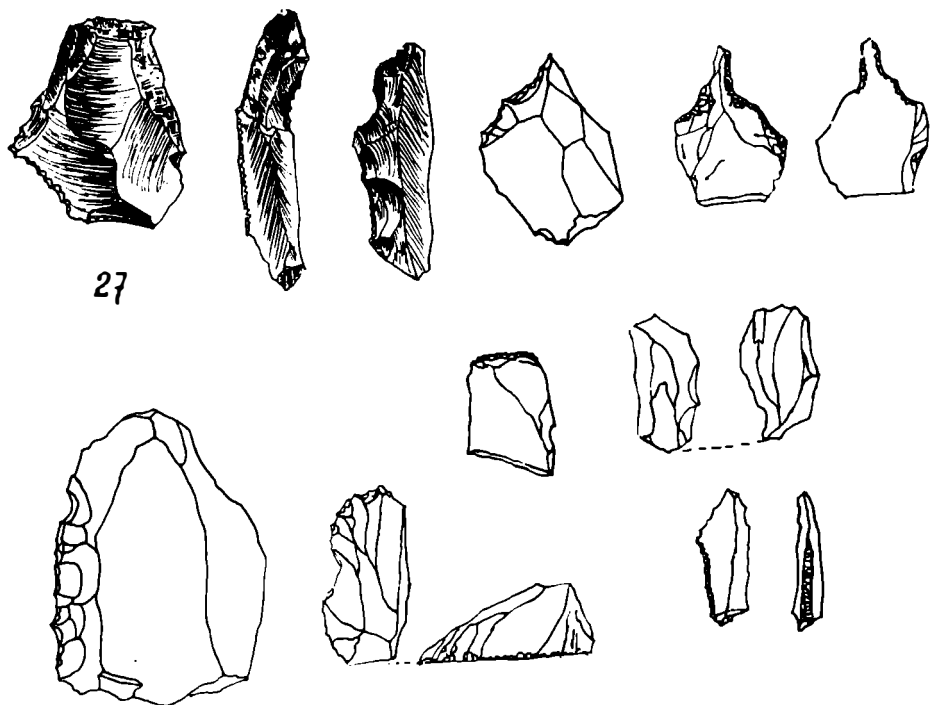

Fig. 2. 27, 30 — așchii retușate; 28 — lamă cu „encoche”; 29, 32 — lame cu retușe de folosire; 31 — perçoire; 33 — gratoar pe lamă trunchiată; 34 — nucleu microlitic; 35 — gealău; 36 — lamă cu latura teșită.